

4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Motivasyon Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Motivasyon Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16085>

Özet

4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Motivasyon Ölçeği, ilkököl dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik **motivasyon** düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, öğrencilerin başarıya, hedeflere, ilgi ve ihtiyaçlara, takdir edilmeye yönelik motivasyonları ve motivasyonsuzluk durumları değerlendirilen çok boyutlu bir yapıya sahiptir.

2015 yılında Mustafa Tahiroğlu ve Vefa Aktepe tarafından yapılan geçerlilik ve güvenirlik çalışması sonucunda, ölçeğin 5 faktör ve 29 maddeden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu yapı, ilköğretim kademesindeki öğrencilerin derse karşı tutum ve güdülenme biçimlerini detaylı bir şekilde analiz etmeye olanak tanır.

Anahtar Kelimeler

Motivasyon, Sosyal Bilgiler Dersi, İlköğöl Öğrencileri, Ölçek Geliştirme, **Faktör Analizi**, Güvenirlik, Psikometri.

Yazarlar

Mustafa Tahiroğlu, Vefa Aktepe

Amaç

Ölçeğin temel amacı, 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik **motivasyon** seviyelerini geçerli ve güvenilir bir şekilde belirlemektir. Bu belirleme, eğitimcilerin öğrencilerin güdülenmesinde karşılaşılan güçlü ve zayıf yönleri anlamalarına yardımcı olarak, öğretim stratejilerinin geliştirilmesine bilimsel bir temel sağlamaya hedefler.

Sosyal Bilgiler dersinin doğası gereği, öğrencilerin çevrelerine, topluma ve kültürel değerlere olan ilgisini ölçmek kritik öneme sahiptir. Bu ölçek, öğrencilerin derse yönelik içsel (ilgi, istek) ve dışsal (başarı, takdir) güdülenme kaynaklarını ayrıştırılmasına olanak tanır.

Yapı

Ölçek, akademik motivasyon kuramlarına dayanarak geliştirilmiştir ve öğrencilerin bir ders konusuna yönelik güdülenme süreçlerini çok boyutlu olarak ele alır. Yapı, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılmaları teşvik eden ve engelleyen faktörleri kapsamaktadır.

Ölçek, literatürde kabul gören motivasyon türlerini yansıtacak şekilde beş alt boyutta toplanmıştır. Bu faktörler, öğrencinin kişisel başarı beklentilerinden, sosyal çevreden (öğretmen)

gelen takdir ihtiyacına kadar geniş bir yelpazede motivasyon kaynaklarını temsil etmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliği, açmılayıcı **faktör analizi** (AFA) ile sınımlanmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin beklenen teorik yapıyı desteklediği ve 5 faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Toplam 29 madde bu beş faktör altında toplanmıştır.

Beş faktörün, ölçek puanlarındaki toplam varyansın %44,027'lik önemli bir kısmını açıkladığı tespit edilmiştir. Bu oran, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı yeterli düzeyde temsil ettiğini göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin motivasyonunu ölçme konusunda yeterli yapısal geçerliliğe sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği, **Cronbach Alpha** katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Ölçeğin tamamı için iç tutarlılık güvenilirliği 0,83 olarak hesaplanmıştır.

0,83 değeri, psikometrik açıdan oldukça iyi bir iç tutarlılık seviyesine işaret etmektedir. Bu sonuç, ölçeği oluşturan maddelerin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı (Sosyal Bilgiler Dersi Motivasyonu) ölçtüğünü ve ölçek sonuçlarının güvenilir olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Yapılan **faktör analizi** sonucunda, 29 maddeden oluşan ölçeğin beş ana faktöre ayrıldığı görülmüştür. Bu faktörler ve temsil ettikleri motivasyon boyutları şunlardır:

Başarıya Olmaya Yönelik Motivasyon: Öğrencinin derste başarıya olma isteği ve bunun getirdiği kişisel tatmin.

Hedeflere Yönelik Motivasyon: Sınıf içi performans ve akademik hedeflere ulaşmak için gösterilen çaba.

İlgi, İstek ve İhtiyaçlara Yönelik Motivasyon: Derse yönelik içsel merak, ilgi ve yeni bilgiler öğrenme arzusu.

Motivasyonsuzluk: Derse karşı ilgisizlik, dersin önemini düşük görme ve güdülenme eksikliği.

Takdir Edilmeye Yönelik Motivasyon: Öğretmen veya akranlar tarafından onaylanma ve takdir edilme isteğiyle güdülenme.

Ölçek Yapısı

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir Türkçe ölçek geliştirilmiştir.)

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği.

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: İlkokul Öğrencileri.

Yaş Grubu: 4. ve 5. sınıflar (Genellikle 9-11 yaş aralığı).

Popülasyon Detayları: Çalışma, Türkiye'deki ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek, 5'li Likert formatında derecelendirilmiştir (1= hiç uymuyor - 5= tam uymuyor). Yüksek puanlar ilgili motivasyon boyutunda yüksek güdülenmeye işaret ederken, Motivasyonsuzluk faktöründe yüksek puanlar güdülenme eksikliğini gösterir (Madde yönüne göre puanlama ters çevrilebilir). Ölçek toplam 29 maddeden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Akademik Motivasyon, Sosyal Bilgiler, Öğrenci Başarıları, İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Eğitim Psikolojisi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Mustafa Tahiroğlu

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Veri mevcut değil.

İletişim E-posta Adresi: mtahiroglu@nevsehir.edu.tr

Yazın Adresi: Veri mevcut değil (Yazarın 2015 yılındaki kurumsal e-posta adresi kullanılmıştır).

Bizim, Ücret ve Test Yılı

Ölçek 2015 yılında yayınlanmıştır. Yayın, akademik bir dergide (Electronic Turkish Studies) yer almıştır. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçları kullanımı genellikle referans gösterilerek mümkündür, ancak ticari kullanım veya adaptasyon için yazarlarla iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylı çalışması aşağıdaki linkten (DOI) erişilebilir: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7944>.

Kaynaklar

Tahiroğlu, M. ve Aktepe, V. (2015). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi motivasyon ölçeği formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 10 (3), 907-932.

Makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: turkishstudies.net.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: 4-ve-5-sinif-sosyal-bilgiler-dersi-motivasyon-olcegi-toad.pdf.

4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Motivasyon Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplam 5 faktör ve 29 maddeden oluşmaktadır. Her faktör için örnek bir madde aşağıda sunulmuştur:

Başarılı Olmaya Yönelik Motivasyon: "Sosyal bilgiler dersinde başarılı olunca kendimi çok iyi hissedirim."

Hedeflere Yönelik Motivasyon: " Sınıfta sorulan sorulara doğru cevap verebilmek için sosyal bilgiler dersine çalışırım."

İlgi, İstek ve İhtiyaçlara Yönelik Motivasyon: "Sosyal bilgilerle ilgili yeni bilgiler öğrenmeyi çok istiyorum."

Motivasyonsuzluk: "Ayrıca, benim için sosyal bilgiler dersi pek de önemli değil."

Takdir Edilmeye Yönelik Motivasyon: "Sosyal bilgiler dersinde başarılı olup öğretmenimin gözüne girmek istiyorum."